

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КОЛЕСНИКОВ ЄВГЕН ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 658.589

**ФІНАНСОВА СКЛАДОВА В РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2007

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат економічних наук, професор
Дікань Лариса Василівна,
Харківський національний економічний університет,
завідувач кафедри контролю і аудиту

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Гриньов Андрій Валентинович,
Харківський національний автомобільно-
дорожній університет,
завідувач кафедри міжнародної економіки

кандидат економічних наук, доцент
Васильєва Тетяна Анатоліївна,
Українська академія банківської справи
Національного банку України,
доцент кафедри менеджменту

Захист відбудеться «17» січня 2008 р. о 13⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради, шифр Д 64.055.01, Харківського національного економічного університету за адресою : 61001, м. Харків, пр. Леніна, 9а.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського національного економічного університету за адресою: 61001, м. Харків, пров. Інженерний, 1а.

Автореферат розісланий «11» грудня 2007 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. М. Ястремська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Ключовим напрямком розвитку нових економічних відносин в Україні є створення необхідних умов для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Як свідчить досвід країн з розвиненою ринковою економікою, досягти цього можливо на підставі впровадження інноваційної моделі розвитку. Це пов'язано з тим, що динаміка інноваційних процесів є визначальним показником економічного розвитку не лише підприємств, а й країни в цілому. Отже, вагомого значення в даному аспекті набувають питання, які пов'язані з активізацією інноваційної діяльності.

При цьому розвиток інноваційної діяльності обумовлює розв'язання, насамперед, питання щодо здатності підприємства забезпечити впровадження інноваційного рішення. Водночас спектр оцінки такої здатності до здійснення обраного інноваційного рішення є досить широким та в підсумку визначає зміст інноваційного потенціалу підприємства. Прийнятне використання інноваційного потенціалу для розвитку підприємства вимагає збалансування всіх його складових, центральне місце серед яких у ринковій економіці відводиться фінансовій. Це пов'язано з тим, що фінансова складова інноваційного потенціалу може бути розглянута як об'єднуюча, бо вона здатна забезпечити здійснення безперервної виробничої діяльності. Однак досягти сталого розвитку діяльності підприємств неможливо без попередньої оцінки наявного інноваційного потенціалу. Тож, окремі завдання оцінки та розвитку інноваційного потенціалу, з точки зору активізації інноваційної діяльності, є взаємопов'язаними, а відтак – актуальними для економічного розвитку взагалі.

Питання вдосконалення інноваційних процесів, оцінки інноваційного потенціалу та його розвитку розглядаються на теоретичному й методологічному рівнях у роботах таких вітчизняних та закордонних учених-економістів: А. Гальчинського, В. Геєця, А. Гриньова, С. Ілляшенка, П. Завліна, Р. Кантера, А. Кузнецової, Т. Лепейко, Є. Лапіна, А. Мазура, Р. Мертона, В. Осецького, І. Отенко, Л. Федулової, Н. Чухрай, І. Шовкуна, Й. Шумпетера та ін.

Узагальнення й аналіз опублікованих за даною проблематикою робіт дозволили зробити висновок про те, що питання формування методичних підходів стосовно оцінки та розвитку інноваційного потенціалу підприємства недостатньо розроблені як у науковому, так і в практичному аспектах. Об'єктивна необхідність подальшого поглиблення досліджень пов'язана, насамперед, з визначенням різновидів інноваційного потенціалу з урахуванням часового фактора, що є ключовим у фінансуванні процесів реалізації та впровадження інноваційних рішень, більш глибоким урахуванням ризиків здійснення інноваційної діяльності та залученням додаткових ресурсів в умовах їх обмеженості. Це в остаточному й зумовило вибір теми дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота узгоджується з основними напрямками наукових досліджень Ха-

рківського національного економічного університету, що були проведені в рамках науково-дослідницьких робіт «Оцінка фінансового стану підприємства» (номер держ. реєстрації 0103U008939) за підрозділом «Оцінка інноваційного потенціалу у фінансовому аналізі підприємства»; «Управління фінансовим результатом підприємства» (номер держ. реєстрації 0105U006405) за підрозділом «Вплив вибору джерел фінансування інноваційного проекту на управління фінансовим результатом». За цими роботами автором здійснено оцінку інноваційного потенціалу щодо сталого розвитку інноваційної активності підприємств промисловості та розроблено пропозиції стосовно вибору джерел фінансування інноваційного проекту.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є узагальнення та подальший розвиток теоретичних положень і науково-методичного забезпечення щодо результативного використання інноваційного потенціалу промислового підприємства з урахуванням його фінансової складової.

Відповідно до визначеної мети в роботі поставлено та вирішено такі завдання:

розкрити змістовність інновацій як фактора економічного оновлення підприємства;

визначити сутність поняття «інноваційний потенціал» та проаналізувати фінансову складову у факторах впливу на інноваційний розвиток підприємства з погляду узагальнення й уточнення відповідних інноваційних ризиків;

дослідити підходи та кількісні показники оцінки інноваційного потенціалу підприємств, вплив інноваційного потенціалу на сталість розвитку інноваційної активності підприємств машинобудування;

проаналізувати значення фінансової складової в оцінці результативності використання інноваційного потенціалу підприємств;

розробити методичний підхід щодо оцінки фінансової доцільності реалізації інноваційного рішення;

обґрунтувати пропозиції і процедуру стосовно залучення фінансових ресурсів для забезпечення розвитку інноваційного потенціалу та рекомендації щодо його планування.

Об'єкт дослідження – інноваційна діяльність вітчизняних підприємств машинобудування.

Предмет дослідження – методи та підходи до оцінки й розвитку інноваційного потенціалу підприємств машинобудування.

Методи дослідження. У процесі дисертаційного дослідження застосовувалися такі методи: *метод логічного узагальнення* – для розкриття сутності інновацій як фактора економічного оновлення підприємства; *графоаналітичний метод* – для аналізу, порівняння й наочного відображення статистичних даних з метою дослідження інноваційної активності підприємств та результативності використання їх інноваційного потенціалу; *методи статистичного аналізу* – для узагальнення оцінки інноваційного потенціалу (*регресійний аналіз*) та фінансової складової такої оцінки (*апарат описової статистики*) щодо ви-

значення сталого розвитку інноваційної активності підприємств машинобудування; *системний та комплексний підходи* – для обґрунтування та визначення основних положень моделі оцінки фінансової доцільності реалізації інноваційного рішення; *методи формалізації (опис досліджуваних процесів і явищ математичною символікою та графічним відображенням)* – для розкриття змісту процедур оцінки доцільності втілення інноваційного рішення на основі врахування взаємоузгодженості функціональних залежностей різних інноваційних ризиків та узгодження дій щодо залучення додаткових фінансових ресурсів в умовах їх обмеженості.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові документи з питань здійснення інноваційної діяльності підприємств і їх загального функціонування, звітні дані Міністерства фінансів України, Держкомстату України, дані науково-дослідницьких центрів, звіти окремих підприємств машинобудування. Теоретичною основою дослідження є наукові праці вітчизняних і закордонних вчених та фахівців з питань удосконалення оцінки й розвитку інноваційного потенціалу промислових підприємств.

Наукова новизна результатів, отриманих особисто автором:

дістало подальшого розвитку:

поняття «інноваційний потенціал», яке відрізняється від існуючих визначень розглядом таких його різновидів, як оперативний, поточний та резервний інноваційний потенціал, що сприяє врахуванню наявних економічних особливостей здійснення інноваційної діяльності;

визначення інноваційних ризиків, які на відміну від існуючих підходів до розгляду таких ризиків ґрунтуються на врахуванні цінних і вартісних аспектів результативного використання фінансової складової інноваційного потенціалу відносно залучення додаткових кредитних ресурсів, що дозволяє ухвалити виважені інноваційні рішення;

пропозиції стосовно обрання джерел залучення фінансових ресурсів, особливістю яких є аналіз наслідків дії можливих фінансових впливів щодо здійснення інноваційної діяльності з боку різних учасників інноваційного процесу та різновидів подальшого фінансування інноваційної діяльності, що дозволяє підійти комплексно до результативного використання фінансової складової інноваційного потенціалу підприємства;

удосконалено:

методичний підхід щодо оцінки фінансової доцільності реалізації інноваційного рішення, відмінністю якого є врахування взаємоузгодженості функціональних залежностей, які відображають ціну та загальну вартість залучення ресурсів, що сприяє збалансуванню дій з погляду результативного використання фінансової складової наявного інноваційного потенціалу підприємства;

процедуру поетапного залучення фінансових ресурсів в умовах їх обмеженості для реалізації обраного інноваційного проекту, особливістю якої є узагальнення функціональних залежностей ціни та вартості залучення ресурсів від-

повідно до їх необхідного обсягу й етапів інноваційного рішення, що дозволяє збалансувати його фінансове забезпечення.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вдосконалені методичні підходи й обґрунтовані теоретичні положення, спрямовані на поліпшення оцінки та розвитку інноваційного потенціалу підприємств машинобудування, доведено до рівня практичних рекомендацій, вони можуть бути використані різними суб'єктами господарювання і дозволяють:

обґрунтувати вибір інноваційних проектів щодо їх реалізації та впровадження з урахуванням наявних можливостей певного суб'єкта господарювання за рахунок визначення таких різновидів інноваційного потенціалу, як оперативний, поточний та резервний;

визначити і збалансувати вартісні аспекти впровадження інноваційного рішення на основі розгляду інноваційних ризиків першого та другого роду й моделі їх взаємоузгодження;

удосконалити залучення додаткових фінансових ресурсів щодо реалізації інноваційного проекту на підставі розгляду процедури поетапного залучення ресурсів в умовах наявної їх обмеженості.

Наукові результати дисертаційної роботи знайшли практичне застосування в роботі окремих підприємств, що підтверджується відповідними актами та довідками. Зокрема, методичний підхід щодо оцінки доцільності втілення інноваційного рішення на основі врахування взаємоузгодженості функціональних залежностей ризиків першого та другого родів прийнято для впровадження у практичну діяльність ВАТ «Київ-Дніпровське міжгалузеве підприємство промислового залізничного транспорту» (довідка № 103 від 27.02.2007), процедуру поетапного залучення ресурсів в умовах наявної їх обмеженості прийнято до застосування в роботі ВАТ «Електромашина» (довідка № 97 від 21.03.2007), загальну схему визначення джерел залучення ресурсів в умовах дії різнопланових фінансових впливів прийнято для впровадження у практичну діяльність ВАТ «Харківський машинобудівний завод «Світло Шахтаря» (довідка № 1424 від 05.03.2007).

Особистий внесок здобувача в роботах, які виконано у співавторстві (№1, 4, 9 відповідно до списку опублікованих робіт за темою дисертації), полягає в уточненні визначення поняття «інноваційний потенціал» [1], розробці моделі аналізу впливу окремих складових інноваційного потенціалу на інноваційну активність підприємств промисловості [4], узагальненні інноваційних ризиків з погляду сталості фінансового забезпечення інноваційних рішень [9].

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертаційного дослідження були оприлюднені на третій міжвузівській науково-практичній конференції «Проблеми формування і розвитку фінансово-кредитної системи України» (м. Харків, 2003), другій міжнародній науково-практичній конференції «Стан і проблеми трансформації фінансів та економіки регіонів у перехідний період» (м. Хмельницький, 2004), міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток економіки в трансформаційний період: глобальний та національний

аспекти» (м. Запоріжжя, 2005), міжнародній науково-практичній конференції «Економічні проблеми інноваційно-структурних перетворень в Україні» (м. Харків, 2005).

Публікації результатів досліджень. Результати дисертації відображено в 9 наукових працях, у тому числі 5 робіт опубліковано в наукових журналах і збірниках наукових праць, що визнані ВАК України фаховими з економіки, 4 публікації в матеріалах конференцій. Загальний обсяг опублікованих робіт складає 3,06 ум.-друк. арк., з них особисто автору належить 2,45 ум.-друк. арк.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, 8 додатків (на 41 сторінці), списку використаних джерел із 227 найменувань (на 21 сторінці). Робота викладена на 230 сторінках машинописного тексту та містить 11 таблиць, 27 рисунків (з них один займає окрему сторінку), обсяг основного тексту – 167 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено предмет і об'єкт дослідження, сформульовано головну мету та завдання дослідження, розкрито загальну методику, наукову новизну й практичне значення отриманих результатів.

У **першому розділі** – «Теоретичні основи розвитку інноваційного потенціалу підприємства» – розкрито значущість інновацій як фактора економічного оновлення підприємства, визначено сутність та зміст поняття «інноваційний потенціал», розглянуто фінансовий аспект у факторах впливу на інноваційний розвиток підприємства.

Розбудова конкурентоспроможної національної економіки в напрямку створення сталої ринкової системи господарювання обумовлює необхідність вирішення ряду проблемних питань щодо активізації інноваційної діяльності окремих суб'єктів господарювання. Теоретичною основою зазначеного, насамперед, є розгляд інноваційного розвитку підприємств з погляду узагальнення економічних інновацій як фактора їх оновлення. Це дозволяє стверджувати, що економічні інновації варто розглядати як закономірний та об'єктивний процес удосконалення суспільного виробництва. Дослідження динаміки означених процесів дає можливість зрозуміти основні закономірності стану економічної системи, розвитку окремих галузей та підприємств. При цьому особливої уваги заслуговує не тільки стійкість і сталість взаємозв'язку між інноваційним та виробничим процесом, а загалом можливість їх поєднання й визначення умов здійснення певних інноваційних рішень з погляду конкретних підприємств, що концентрується в такому понятті, як «інноваційний потенціал».

Аналіз спеціальної літератури із зазначеного питання показав, що не існує чіткого визначення поняття «інноваційний потенціал». Це пов'язано з тим, що одним із концептуальних підходів у визначенні інноваційного потенціалу є його розгляд з погляду багаторівневої структури. Саме це й дозволяє різним дослі-

дникам підкреслювати окремі грані поняття «інноваційний потенціал». Дослідження сутності та змісту даного поняття на підставі узагальнення різноманітних підходів і поглядів щодо його визначення дозволило сформулювати авторське бачення цієї дефініції як функціонально залежний від наявності/відсутності факторів (ресурсів) виробництва ступінь можливості досягнення певних змін технологічного, економічного, соціального або організаційного характеру при їхньому використанні, який обмежений низкою наявних умов, зокрема щодо утворення певного інвестиційного клімату. Новизна даного уточнення полягає в тому, що воно не тільки враховує особливості економічного розвитку в певний момент часу, а й об'єктивно об'єднує особливості інвестиційної та інноваційної діяльності. Доведено, що змістовність більш вузьких визначень поняття «інноваційний потенціал» варто розкривати шляхом уточнення, перш за все, врахування різних можливостей досягнення певним суб'єктом господарювання тих або інших змін технологічного, економічного, соціального або організаційного характеру. Виходячи з цього та з урахуванням часової ознаки визначення відповідного потенціалу щодо дії й розвитку факторів виробництва, запропоновано розрізняти його як (рис. 1):

оперативний інноваційний потенціал, який існує в дійсний час та пов'язаний із можливостями деякого суб'єкта господарювання виконати поставлене інноваційне завдання, ґрунтуючись на наявних факторах виробництва;

поточний інноваційний потенціал – можливість деякого суб'єкта господарювання виконати поставлене інноваційне завдання, використовуючи поточні тенденції розвитку ситуації щодо наявності/відсутності факторів виробництва;

резервний інноваційний потенціал – можливість суб'єкта господарювання до вирішення будь-яких інвестиційних завдань на підставі розвитку факторів виробництва.

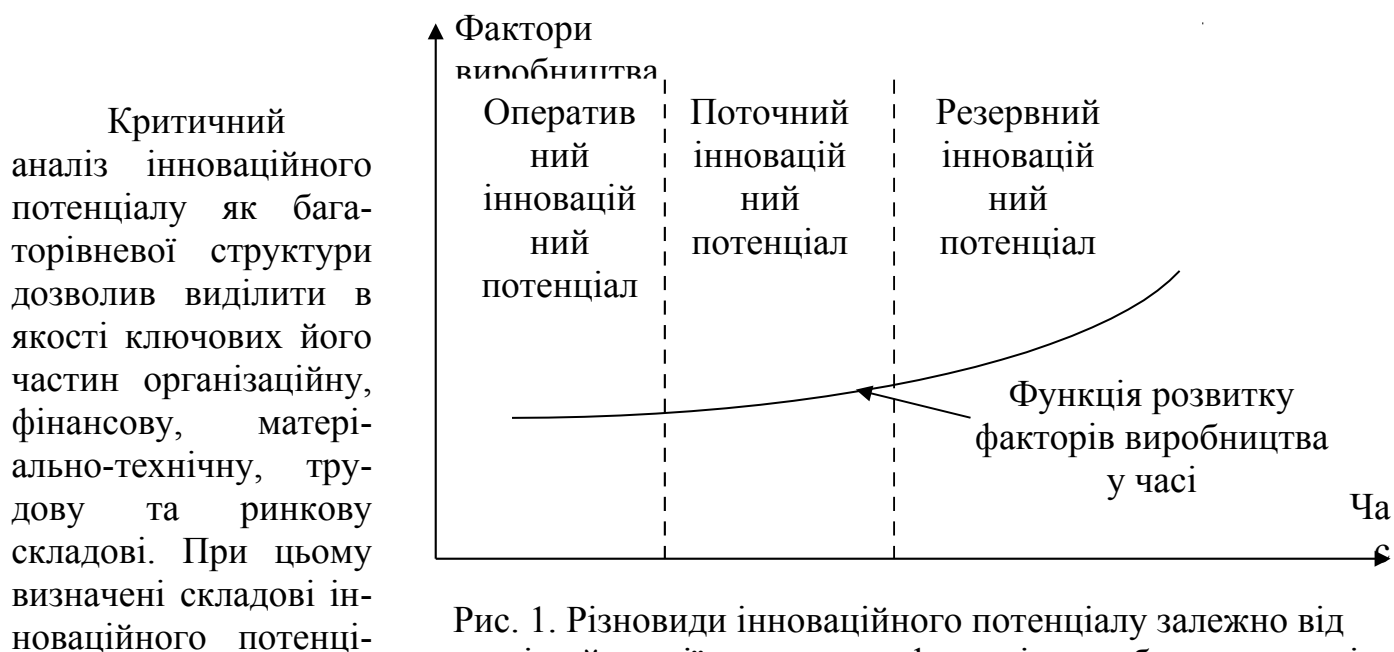

Рис. 1. Різновиди інноваційного потенціалу залежно від терміну його дії та розвитку факторів виробництва в часі

алу слід розглядати як окремі об'єкти економічних досліджень, бо це дозволяє найбільш повно розкрити та врахувати їх окремі властивості при визначенні загальної оцінки інноваційного потенціалу суб'єкта господарювання. Встановлено, що зазначений розгляд інноваційного потенціалу сприяє поясненню розбіжностей відносно визначення його складових, що пов'язано з безліччю різних суб'єктів господарювання та унікальністю розв'язання окремих економічних завдань.

Розгляд різноманітних підходів та умов розвитку інноваційних процесів серед класичних їх ознак, таких, як економічні, правові, організаційні та соціальні, дозволив також окремо виділити їх ризики, які з погляду розвитку інноваційного потенціалу відображають межу можливості впровадження інноваційних рішень.

Водночас з цим встановлено, що інноваційний ризик може розглядатися як прояв дії різних факторів впливу. Тобто доцільність включення ризику до основних ознак розвитку інноваційних процесів з погляду ефективного використання наявного інноваційного потенціалу пов'язана з тим, що ризикоформуєчі фактори відіграють значну роль при виборі та впровадженні інноваційних рішень, веденні інноваційної діяльності загалом. Отже, визначення ризику як об'єднуючого фактора впливу на інноваційний розвиток підприємства є цілком правомірним.

Також підкреслено, що, незважаючи на множинність визначення дії ризиків у процесі інноваційного розвитку, варто зважувати на той факт, що більшість з таких ризиків так чи інакше відноситься до фінансової сфери діяльності підприємства. У підсумку це і визначає провідну роль фінансової складової у факторах впливу на інноваційний розвиток підприємства. При цьому доведено, що особливого значення в сталому інноваційному розвитку набуває розв'язання процесу фінансового забезпечення інноваційних рішень, бо ризик незадовільного фінансового забезпечення інноваційного рішення може розглядатися як узагальнюючий з погляду розвитку інноваційного потенціалу підприємства в цілому. Тож обґрунтування рекомендацій та пропозицій щодо розвитку інноваційного потенціалу підприємства з погляду фінансового аспекту відповідної діяльності слід вважати базою для втілення прийнятних інноваційних рішень.

У другому розділі – **«Оцінка інноваційної активності та результативності використання інноваційного потенціалу підприємств»** – узагальнено підходи та кількісні показники оцінки інноваційного потенціалу підприємств, проведено аналіз впливу інноваційного потенціалу на сталість розвитку інноваційної активності підприємств машинобудування й розкрито значення фінансової складової в оцінці результативності використання їх інноваційного потенціалу.

Оцінка інноваційної активності та результативності використання інноваційного потенціалу підприємства є дієвим інструментом визначення напрямків його інноваційного розвитку. При цьому, як показав аналіз спеціальної літератури, у відповідній оцінці застосовуються різні підходи (за бальними оцінками, за методами прямої оцінки, за статистичними методами, з погляду ефективності впровадження інноваційних проектів), бо вони повинні враховувати

різнопланові напрямки такої оцінки. Детальний розгляд зазначених підходів дозволив обґрунтувати доцільність поєднання підходів за методом регресійного аналізу та прямих методів щодо оцінки інноваційної активності й результативності використання інноваційного потенціалу підприємств. Це пов'язано з тим, що поєднання таких підходів сприяє визначенню об'єктивної оцінки процесів взаємодії різних складових інноваційного потенціалу щодо результативності його використання.

Одним із ключових питань оцінки інноваційного потенціалу підприємства є також обрання системи показників, за якими повинна здійснюватися така оцінка. Виходячи з цього, доведена доцільність визначення відповідної оцінки за ступенем її значущості згідно із сукупністю показників, які застосовуються в процесі такої оцінки. Це дозволило обґрунтувати важливість розгляду нижньої межі оцінки інноваційного потенціалу підприємств та обрати відповідну систему показників щодо розкриття складових їх інноваційного потенціалу. В цілому це задає межу варіації відповідної оцінки та дозволяє більш повно проаналізувати її значущість з погляду розвитку інноваційної активності підприємства.

Статистичний аналіз загальних тенденцій розвитку інноваційної діяльності підприємств машинобудування дозволив стверджувати, що інноваційним процесам в Україні притаманні неоднозначні тенденції, бо немає однозначного зміцнення, насамперед, виробничої основи виготовлення інноваційної продукції. Проявом цього в якості статистичного підтвердження можна вважати як відсутність стійкого позитивного зростання відносно частки підприємств машинобудування, що впроваджують інновації (рис. 2), так і незначні значення показника питомої ваги інноваційно активних підприємств, яка в розвинутих країнах сягає 60 – 70 %.

Рис. 2. Частка підприємств машинобудування, що впроваджувала інновації протягом аналізованого періоду часу

До того ж проведений аналіз галузевого розподілу обсягів реалізованої інноваційної продукції та галузевого розподілу інноваційної активності підприємств дозволяє констатувати, що зростання загального фінансового ефекту від реалізації інноваційної продукції значною мірою не сприяло підвищенню інноваційної активності підприємств машинобудування. Недостатнім є й обсяги власних ресурсів для впровадження інноваційних рішень, так, середньозважене значення питомої ваги власних коштів у структурі фінансування інноваційної діяльності для підприємств машинобудування дорівнює 78%.

На підставі розгляду статистичних характеристик основних складових інноваційного потенціалу побудовано одномірні моделі оцінки регресійної залежності впливовості інноваційного потенціалу на інноваційну активність підприємств машинобудування; визначено різноплановість впливів складових інноваційного потенціалу (табл. 1).

Таблиця 1

Значення коефіцієнтів в одномірних лінійних регресіях між інноваційною активністю та відповідними показниками окремих складових інноваційного потенціалу підприємств машинобудівної галузі (в цілому)

Складові інноваційного потенціалу	Коефіцієнт регресії для інтервалу часу 1999 – 2006 років	Коефіцієнт регресії для інтервалу часу 2001 – 2006 років
Фінансова	0,068	0,717
Матеріально-технічна	0,279	-0,141
Трудова	-0,050	0,512
Організаційна	0,684	0,599
Ринкова (вплив зовнішнього середовища)	-0,311	-0,257

За допомогою множинного регресійного аналізу визначена загальна модель впливу інноваційного потенціалу на інноваційну активність підприємств машинобудування, яка підтверджує важливість розгляду фінансового аспекту їх інноваційного потенціалу:

$$Y_{1999-2006} = -0,04 \cdot X_1 + 0,42 \cdot X_2 + 0,86 \cdot X_3 - 0,15 \cdot X_4, \quad (1)$$

де Y – залежна змінна, яка відображає інноваційну активність підприємств машинобудування;

X_1 – незалежна змінна, що відображає значення показника фінансової складової інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств;

X_2 – незалежна змінна, яка відображає значення показника трудової складової інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств;

X_3 – незалежна змінна, що відображає значення показника організаційної складової інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств;

X_4 – незалежна змінна, яка відображає значення показника ринкової складової інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств.

На прикладі конкретних підприємств показана значущість фінансової складової в оцінці результативності використання їх інноваційного потенціалу. При цьому зазначено, що при такій оцінці доцільно застосовувати не тільки загальновідомі показники економічної ефективності роботи підприємств, а і їх граничні значення, що відображає відповідні зміни в аналізованих показниках. Відповідно до цього на прикладі конкретних підприємств визначено варіації чистого прибутку та виручки від реалізації продукції ряду досліджуваних підприємств (табл. 2, табл. 3). Це дозволило встановити недостатність використання інноваційного потенціалу щодо сталого розвитку інноваційної активності досліджуваних підприємств.

Таблиця 2

Коефіцієнт варіації чистого прибутку досліджуваних підприємств

Підприємства	Значення коефіцієнта протягом 2001 – 2005 років	Значення коефіцієнта протягом 2001 – 2006 років
ВАТ «Артемівський машинобудівний завод «Победа труда»	-0,91	-1,06
ВАТ «Кременчуцький завод дорожніх машин»	0,69	1,28
ВАТ «Науково-виробнича фірма «Луганські акумулятори»	-0,32	-7,31
ВАТ «Старокраматорський машинобудівний завод»	2,82	2,10
ВАТ «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання ім. М. В. Фрунзе»	26,15	3,54
ВАТ «Харківське міжгалузеве промислове підприємство залізничного транспорту»	-4,73	-23,73
ВАТ «Харківський машинобудівний завод «СВІТЛО ШАХТАРЯ»	0,64	0,76
ВАТ «Електромашина»	-1,84	-1,61

Зокрема, визначено, що найбільш повно поточний та резервний інноваційний потенціал задіяли у своїй діяльності такі підприємства: ВАТ «Кременчуцький завод дорожніх машин», ВАТ «Старокраматорський машинобудівний завод», ВАТ «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання

ім. М. В. Фрунзе», ВАТ «Харківський машинобудівний завод «СВІТЛО ШАХТАРЯ».

Таблиця 3

Коефіцієнт варіації виручки від реалізації продукції
ряду досліджуваних підприємств

Підприємства	Значення коефіцієнта протягом 2001 – 2005 років	Значення коефіцієнта протягом 2001 – 2006 років
ВАТ «Артемівський машинобудівний завод «Победа труда»	0,92	0,89
ВАТ «Кременчуцький завод дорожніх машин»	0,30	0,39
ВАТ «Науково-виробнича фірма «Луганські акумулятори»	0,28	0,39
ВАТ «Старокраматорський машинобудівний завод»	0,17	0,69
ВАТ «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання ім. М. В. Фрунзе»	0,38	0,31
ВАТ «Харківське міжгалузеве промислове підприємство залізничного транспорту»	0,23	0,41
ВАТ «Харківський машинобудівний завод «СВІТЛО ШАХТАРЯ»	0,38	0,39
ВАТ «Електромашина»	0,12	0,24

Одночасно встановлено, що таке підприємство, як ВАТ «Артемівський машинобудівний завод «Победа труда», недостатньо використовує резервний інноваційний потенціал, бо при наявності досить значних показників коефіцієнта варіації виручки від реалізації продукції воно має від'ємні значення коефіцієнта варіації чистого прибутку.

У третьому розділі – «Методичне забезпечення результативного використання фінансової складової інноваційного потенціалу підприємств» – розглянуто цінні та вартісні аспекти ризиків упровадження інноваційного рішення, залучення ресурсів в умовах дії різнопланових фінансових впливів щодо здійснення інноваційної діяльності та вдосконалення планування в системі розвитку інноваційного потенціалу підприємств.

Для повної та всебічної оцінки доцільності втілення інноваційного рішення, як основи розвитку фінансової складової інноваційного потенціалу, введено у розгляд ризики першого та другого роду узгодженості впровадження інноваційного рішення. Сутність таких ризиків визначається з погляду фінансових аспектів їх впливовості на сталість інноваційної діяльності. Ризик першого роду

розглядається як ризик залучення ресурсів унаслідок впровадження інноваційного рішення на конкретному підприємстві. Ґрунтовність введення цього ризику засновано на об'єктивному факті, відповідно до якого ціна на одиницю залучення додаткових ресурсів буде тим меншою, чим ближче до завершення є відповідний інноваційний проект. Тобто функціональна залежність ризику першого роду, насамперед, відображає ймовірність зниження ціни залучення додаткових ресурсів, необхідних для впровадження інноваційного рішення, при умові виконання підприємством усіх зобов'язань щодо виконання такого рішення (проекту). Ризик другого роду – це ризик залучення достатнього обсягу ресурсів на кожному етапі реалізації інноваційного рішення. Ґрунтовність розгляду такого різновиду ризику заснована на тому, що з проходженням початкових етапів інноваційне рішення зазвичай потребує більшого обсягу додаткових ресурсів, яких може виявитися недостатньо і, як наслідок, може зрости вартість їх залучення. Тобто функціональна залежність ризику другого роду відображає ймовірність підвищення ціни залучення додаткових ресурсів з погляду достатності об'ємів такого залучення у визначені часи реалізації інноваційного рішення. У цілому ж таке визначення відповідних ризиків, з погляду залучення фінансових ресурсів для виконання інноваційного проекту на підставі банківського кредиту, узагальнює в собі абсолютні значення (або середнє відхилення) стосовно відсоткових ставок банку щодо надання кредиту на визначений термін часу, обов'язкових нарахувань банку, враховуючи ціну страхування відповідної угоди, на ціну можливого надання кредиту на визначений термін часу та питомої ваги наявних кредитних ресурсів у певного суб'єкта господарювання.

На підставі введених у розгляд ризиків запропоновано процедуру аналізу взаємозалежності інноваційних ризиків першого та другого роду. Економічна сутність визначення узгодженості (або збалансованості) ризиків першого та другого роду полягає в тому, що, насамперед, узгоджується ціна і вартість залучення додаткових ресурсів відповідно до необхідних їх обсягів у визначені терміни часу щодо етапів упровадження інноваційного рішення. У цілому це дозволило запропонувати методичний підхід щодо оцінки доцільності втілення інноваційного рішення. Сутність такого підходу засновано на тому, що, зокрема, при зниженні ризику залучення ресурсів для впровадження інноваційного рішення знижується й загальний фінансовий ризик другого роду (рис. 3). Тобто звучується оцінка узгодженості між ризиками першого та другого роду, що свідчить загалом про сталість розвитку інноваційного процесу згідно з обраним інноваційним проектом для його реалізації. Це пов'язано з тим, що в даному випадку зменшується ймовірність виникнення ризиків будь-якого різновиду.

Оцінка узгодженості ризиків різного роду розраховується як з погляду окремого етапу, так і з погляду всього процесу втілення інноваційного рішення. У першому випадку така оцінка визначається як довжина зрізу між функціональними залежностями різних видів ризиків ($|AC|$, $|BC|$ на рис. 3) з погляду певної ціни залучення ресурсів.

У випадку, коли оцінка доцільності втілення інноваційного проекту ви-

значається з погляду всіх етапів, також ураховується схильність особи, що приймає відповідне рішення. Якщо особа, що приймає відповідне рішення, схильна до ризику, то за підсумкове значення оцінки доцільності втілення інноваційного проекту обирається проект з максимальним значенням мінімальної оцінки серед оцінок для кожного з етапів втілення інноваційного рішення. У випадку, коли особа, що приймає відповідне рішення, не схильна до ризику, за підсумкове значення оцінки доцільності втілення інноваційного проекту обирається проект з мінімальним значенням максимальної оцінки серед оцінок для кожного з етапів втілення інноваційного рішення. Отже, запропонований підхід дозволяє не лише аналізувати доцільність упровадження тих або інших інноваційних проектів з погляду конкретних суб'єктів господарювання, а й визначати найбільш придатні для впровадження певного інноваційного проекту виробничі суб'єкти господарювання. У підсумку це сприяє розвитку інноваційного потенціалу підприємств, бо впроваджуються ті інноваційні проекти, які вони здатні виконати.

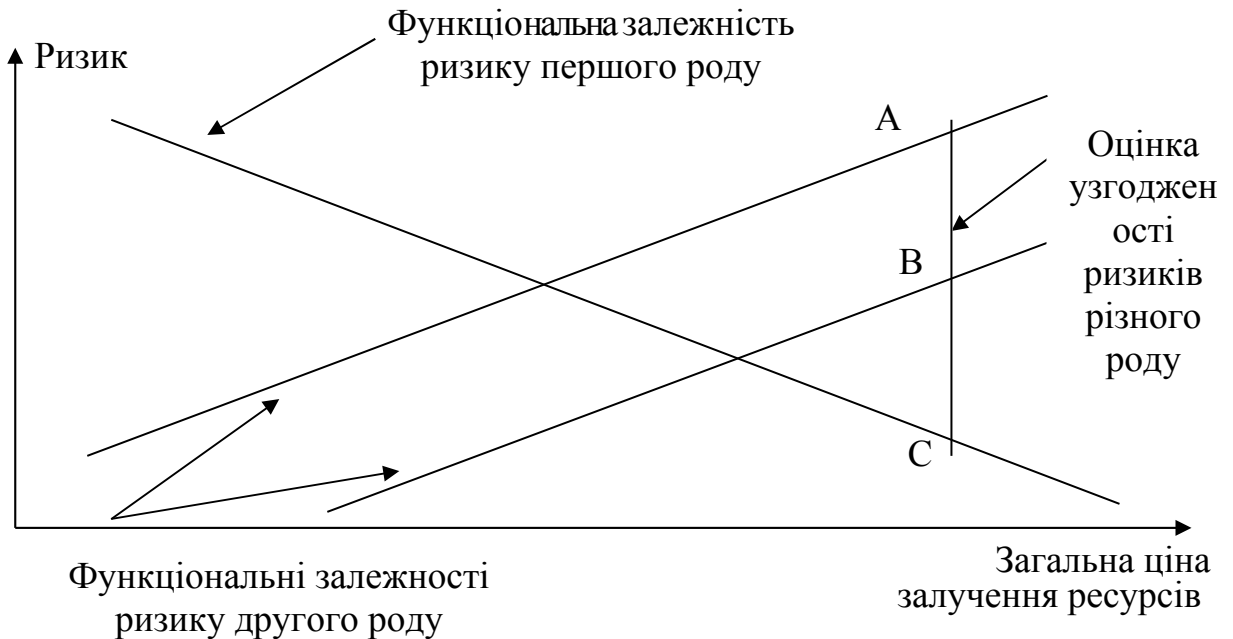

Рис. 3. Взаємоузгодженість функціональних залежностей ризиків першого та другого родів

З метою визначення процедури залучення додаткових фінансових ресурсів і збалансування дій щодо використання наявного інноваційного потенціалу та його фінансової складової розглянуто й проаналізовано можливі узагальнення щодо розвитку взаємодії введених у розгляд ризиків першого та другого роду. На підставі аналізу взаємодії різних ризиків формалізовано критерій обрання джерела залучення додаткових ресурсів (KV) у наступному вигляді:

$$KV = \min_q \frac{OIP_t^q}{VZ_t^q}, \quad (2)$$

де OP_t^q – довжина зрізу між функціональними залежностями ризиків першого та другого роду в момент часу t згідно з ціною залучення для різних інноваційних проектів q ($|AC|, |BC|$ на рис. 3);

VZ_t^q – обсяг залучення ресурсів у момент часу t згідно з ціною залучення для різних інноваційних проектів q . Цей показник також узагальнює вартість залучення ресурсів у момент часу t для різних інноваційних проектів q .

З економічної точки зору такий критерій означає обрання того джерела залучення додаткових ресурсів, яке має найменшу величину розбалансованості ризиків залучення ресурсів на одиницю обсягу такого залучення.

Для вдосконалення розвитку фінансової складової інноваційного потенціалу підприємства розглянуто характерні напрямки впливу на цей процес різних учасників інноваційного процесу. Обґрунтовано, що такі впливи можуть бути узагальнені як стимулюючі, регулюючі або підтримуючі. Водночас дані впливи можна поділити на позитивні та негативні відносно ймовірної зміни загального обсягу власних фінансових ресурсів у наступному. Таким чином, загалом різнопланові впливи окремих учасників інноваційного процесу утворюють основу комплексного механізму застосування фінансових ресурсів щодо впровадження та здійснення деякого інноваційного рішення, а відтак і розвитку відповідної складової інноваційного потенціалу. Узагальнення ж розглянутих впливів дозволило розкрити загальну послідовність визначення джерел залучення ресурсів щодо здійснення інноваційної діяльності. У підсумку така послідовність обґрунтовує сутність якісної оцінки доцільності втілення інноваційного рішення з погляду розвитку фінансової складової інноваційного потенціалу, бо узагальнення різноманітних впливів дозволяє визначити напрямок обрання прийнятних у конкретному випадку джерел залучення ресурсів щодо здійснення відповідної інноваційної діяльності. У цілому ж така послідовність розкриває сутність пропозицій щодо залучення фінансових ресурсів забезпечення розвитку інноваційного потенціалу.

На основі врахування взаємоузгодженості функціональних залежностей ризиків першого та другого родів також розроблено послідовність дій поетапного залучення ресурсів в умовах наявної їх обмеженості щодо здійснення обраного інноваційного проекту. Це сприяє збалансуванню дій у використанні такого інноваційного потенціалу та його фінансової складової. Сутність поетапного залучення ресурсів в умовах наявної їх обмеженості зводиться до наступного:

на підставі даних щодо реалізації інноваційного проекту та окремих результатів діяльності підприємства будуються функціональні залежності ризику залучення ресурсів у межах упровадження інноваційного рішення;

аналізується якісне узагальнення функціональних залежностей ризику залучення ресурсів у межах упровадження інноваційного рішення та обираються прийнятні джерела залучення ресурсів;

на підставі визначеного обсягу необхідних додаткових ресурсів обґрунтовується ймовірнісний час залучення ресурсів;

з урахуванням імовірного залучення ресурсів здійснюється корегування

функціональних залежностей ризику залучення ресурсів у межах упровадження інноваційного рішення та визначається можливість зміни побудованих залежностей. У разі визнання такої зміни повторно визначаються прийнятні джерела залучення ресурсів. Якщо зміна повторно побудованих залежностей не спостерігається, можна продовжити визначення наступних моментів часу щодо залучення необхідного обсягу. Якщо ж залучено достатній обсяг ресурсів, процедура є вичерпаною. У разі недостатності отриманих ресурсів процедура продовжується.

Визначаючи планування як важливий інструмент розвитку не лише інноваційної діяльності підприємства, а і його інноваційного потенціалу, обґрунтовано доцільність побудови відповідних планів на основі розгляду узгодженості інноваційних ризиків першого та другого роду на кожному етапі виконання інноваційного рішення. Сутність такої процедури полягає у визначенні інтервалів часу, для яких спостерігається ймовірне перетинання різних значень узгодженості ризиків для окремих змін варіації даних щодо розбудови функціональних залежностей ризиків у межах упровадження інноваційного рішення. Тож це дозволяє врахувати сильні та слабкі сторони впровадження й реалізації обраного інноваційного проекту, передбачити можливі зміни в обсягах фінансових ресурсів та більш повніше скоординувати відповідні дії. Разом з цим встановлено, що планування в системі розвитку інноваційного потенціалу підприємств може бути охарактеризоване через урахування наступних ключових моментів, що і є основою рекомендацій щодо планування інноваційного потенціалу підприємства:

необхідним є застосування багаторівневості фінансових планів стосовно доцільності впровадження деякого інноваційного продукту;

варто враховувати можливі зміни між ціною інноваційної продукції, що виробляється, та ціною на сировину і ресурси, які необхідні для її виготовлення;

доцільно перейти від аналізу фінансової складової виконання плану інноваційного проекту у явному вигляді до аналізу узгодженості відповідних ризиків виконання такого плану, де фінансова складова присутня опосередковано.

ВИСНОВКИ

У дисертації вирішено важливі науково-практичні завдання щодо подальшого розвитку теоретичних положень і науково-методичного забезпечення для результативного використання інноваційного потенціалу промислового підприємства з урахуванням його фінансової складової. Основні теоретичні та практичні результати полягають у наступному:

1. Ретроспективний розгляд теоретичних засад інноваційного розвитку підприємства, з погляду узагальнення інновацій як інструмента та фактора їх оновлення, дозволив констатувати, що економічні інновації варто розглядати в якості закономірного й об'єктивного процесу вдосконалення промислового виробництва. У підсумку це визначає значущість та актуальність обраного напрямку дослідження.

2. Аналіз різних підходів щодо визначення змісту та сутності поняття «інноваційний потенціал» і їх узагальнення дозволили сформулювати авторське бачення цього поняття. Сутність новизни поданого уточнення полягає в тому, що воно не тільки враховує особливості економічного розвитку в певний момент часу, але й об'єктивно об'єднує в єдине цім інвестиційну та інноваційну діяльність і в залежності від часової ознаки дозволяє визначити окремі різновиди інноваційного потенціалу: оперативний, поточний, резервний. Це сприяє обґрунтуванню заходів щодо активізації, насамперед, інноваційної діяльності підприємства.

При цьому в якості складових інноваційного потенціалу як об'єктів окремих економічних досліджень зазначено організаційну, фінансову, матеріально-технічну, трудову його складові та, зокрема, ринкову через вплив зовнішнього середовища.

Розгляд найбільш суттєвих факторів впливу на інноваційний розвиток підприємства дозволив віднести до класичних факторів, таких, як економічні, правові, організаційні та соціальні, також ризик інноваційних процесів, який з погляду розвитку інноваційного потенціалу відображає межу можливості впровадження інноваційних рішень. Одночасно визначено значущість розгляду фінансових аспектів таких ризиків.

3. Узагальнено множину існуючих підходів щодо розкриття оцінки інноваційного потенціалу підприємства. Визначено множинність системи показників для здійснення такої оцінки. Це дозволило обґрунтувати доцільність розгляду нижньої межі оцінки інноваційного потенціалу підприємств, обрати систему показників щодо розкриття складових їх інноваційного потенціалу з погляду запропонованої оцінки.

Аналіз та узагальнення загальних тенденцій розвитку інноваційної діяльності дозволив визначити, що інноваційним процесам в Україні притаманні неоднозначні тенденції. Разом з цим на підставі статистичних характеристик основних складових інноваційного потенціалу побудовано моделі оцінки впливовості інноваційного потенціалу на інноваційну активність підприємств машинобудування. З урахуванням таких моделей доведено необхідність більш детального розгляду фінансової складової інноваційного потенціалу підприємств.

4. На прикладі конкретних підприємств машинобудування доведена значущість фінансової складової в оцінці результативності використання їх інноваційного потенціалу. Для з'ясування цього факту визначено варіації чистого прибутку та виручки від реалізації продукції ряду досліджуваних підприємств.

5. З метою обґрунтування окремих напрямків розвитку фінансової складової інноваційного потенціалу на підставі визначення в якості ключової факторної ознаки розвитку інноваційних процесів відповідних ризиків введено в розгляд визначення інноваційних ризиків першого та другого роду. Запропоновано процедуру аналізу взаємозалежності інноваційних ризиків першого та другого роду, що є основою методичного підходу для оцінки фінансової доці-

льності реалізації інноваційного рішення. Сутність такої взаємозалежності полягає в узгодженості ціни і вартості залучення додаткових ресурсів відповідно до необхідних їх обсягів з погляду впровадження інноваційного рішення.

6. З метою визначення пропозицій щодо залучення додаткових фінансових ресурсів розглянуто й проаналізовано можливі узагальнення розвитку взаємодії введених у розгляд ризиків першого та другого роду в оцінці розвитку інноваційного потенціалу підприємства. Розроблено послідовність дій процедури поетапного залучення ресурсів в умовах наявної їх обмеженості щодо здійснення обраного інноваційного проекту. На підставі аналізу взаємодії різних ризиків формалізовано критерій обрання джерела залучення додаткових ресурсів. До складу пропозицій щодо залучення фінансових ресурсів забезпечення розвитку інноваційного потенціалу віднесено розкриття загальної послідовності визначення джерел залучення ресурсів в умовах дії різнопланових фінансових впливів щодо здійснення інноваційної діяльності. Основу такої послідовності складає обґрунтування характерних напрямків впливу різних учасників інноваційного процесу, які узагальнені як стимулюючі, регулюючі або підтримуючі й поділені на позитивні та негативні.

Визначаючи планування як важливий інструмент розвитку не лише інноваційної діяльності підприємства, а і його інноваційного потенціалу, обґрунтовано доцільність побудови відповідних планів на основі розгляду узгодженості інноваційних ризиків першого та другого роду на кожному етапі виконання інноваційного рішення. Сутність такої процедури полягає у визначенні інтервалів часу, для яких спостерігається ймовірне перетинання різних значень узгодженості ризиків для окремих змін варіації даних щодо розбудови функціональних залежностей ризиків у межах упровадження інноваційного рішення. Це дозволяє врахувати сильні та слабкі сторони впровадження й реалізації обраного інноваційного проекту, передбачити можливі зміни в обсягах фінансових ресурсів та більш повніше скоординувати відповідні дії.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ РОБІТ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у фахових виданнях

1. Дікань Л. В., Колесников Є. В. Сучасні підходи до визначення поняття «інноваційний потенціал» // Науч.-техн. сб. «Коммунальное хозяйство городов». Серия: Экономические науки. – К.: Техніка, 2003. – Вып. 52. – С. 83 – 88.
2. Колесников Є. В. Складові інноваційного потенціалу як об'єкти окремих економічних досліджень // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. – Вип. 187. – Т. II. – С. 414 – 420.
3. Колесников Є. В. Нелінійність у сталості розвитку інноваційних процесів та її визначення // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2005. – Вип. 205. – Т. II. – С. 570 – 576.
4. Дікань Л. В., Колесников Є. В. Оцінка впливовості складових інноваційного потенціалу на інноваційну активність підприємств промисловості //

Економіка розвитку. – 2006. – №1(37). – С. 98 – 101.

5. Колесников Е. В. Определение источников привлечения дополнительных ресурсов для внедрения инновационной деятельности на предприятии // Бизнес Информ. – 2006. – №3. – С. 35 – 38.

Матеріали конференцій:

6. Колесников Е. В. Теоретичні засади доцільності оцінки інноваційного потенціалу // Проблеми формування і розвитку фінансово-кредитної системи України: Зб. наук. статей. – Харків: Фінарт, 2003. – С. 218 – 219. (Матеріали конференції «Проблеми формування і розвитку фінансово-кредитної системи України», 18 квітня 2003 р., м. Харків).

7. Колесников Е. В. Інноваційний потенціал: показники та складові оцінки // Матеріали другої Міжнародної науково-практичної конференції «Стан і проблеми трансформації фінансів та економіки регіонів у перехідний період», (22-23 квітня 2004 р.). – Хмельницький: ТОВ НВП «ЕВРІКА», 2004. – С. 81 – 82.

8. Колесников Е. В. Основні ознаки планування в системі розвитку інноваційного потенціалу підприємства // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток економіки в трансформаційний період: глобальний та національний аспекти», 20 жовтня 2005 р., м. Запоріжжя. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2005. – Т. III. – С. 39 – 41.

9. Дікань Л. В., Колесников Е. В. Інноваційні ризики у сталості фінансового забезпечення інноваційних рішень // Управління розвитком: Зб. наук. статей. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2005. – №3. – С. 133 – 134 (Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Економічні проблеми інноваційно-структурних перетворень в Україні», 7-8 жовтня 2005 р.).

АНОТАЦІЯ

Колесников Е. В. Фінансова складова в результативності використання інноваційного потенціалу промислового підприємства. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Харківський національний економічний університет, Харків, 2007.

Дисертаційна робота присвячена розробці теоретичних положень і науково-методичного забезпечення щодо результативного використання інноваційного потенціалу промислового підприємства з урахуванням його фінансової складової. Розкрито сутність та зміст поняття «інноваційний потенціал», розглянуто фінансовий аспект у факторах впливу на інноваційний розвиток підприємства. Досліджено інноваційну активність і результативність використання інноваційного потенціалу підприємств машинобудування. Обґрунтовано пропозиції щодо залучення фінансових ресурсів забезпечення розвитку іннова-

ційного потенціалу. Запропоновано підхід до аналізу ризиків упровадження інноваційного рішення.

Ключові слова: інноваційний потенціал, промислове підприємство, фінансова складова, результативність, фінансові ресурси, розвиток, ризик.

АННОТАЦІЯ

Колесников Е. В. Финансовая составляющая в результативности использования инновационного потенциала промышленного предприятия. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (за видами экономической деятельности). – Харьковский национальный экономический университет, Харьков, 2007.

Диссертация посвящена разработке теоретических положений и научно-методического обеспечения результативного использования инновационного потенциала промышленного предприятия с учетом его финансовой составной.

На основе рассмотрения теоретических основ инновационного развития предпринимательства и обобщения экономических инноваций как фактора обновления производства сделан вывод относительно того, что экономические инновации следует рассматривать в качестве закономерного и объективного процесса развития общественного производства.

Рассмотрение и уточнение понятия «инновационный потенциал» обусловили определение его разновидностей, среди которых выделены: оперативный, текущий и резервный инновационный потенциал. В качестве составляющих инновационного потенциала как объектов отдельных экономических исследований выделены: организационная, финансовая, материально-техническая, трудовая, рыночная его составляющие.

Обобщены наиболее существенные факторы, влияющие на инновационное развитие предприятий. К классическим факторам, таким, как экономические, правовые, организационные и социальные, также отнесен риск инновационных процессов, который с точки зрения развития инновационного потенциала отображает границу возможности внедрения инновационных решений. Определена значимость рассмотрения финансовых аспектов таких рисков.

Обобщены существующие подходы к раскрытию оценки инновационного потенциала предприятия. Определена множественность системы показателей для осуществления такой оценки. Обоснована целесообразность рассмотрения нижней границы оценки инновационного потенциала предприятий, определена соответствующая система показателей раскрытия составных частей инновационного потенциала с точки зрения предложенной оценки.

Исследована инновационная активность и результативность использования инновационного потенциала предприятий машиностроения. Анализ и обобщение тенденций развития инновационной деятельности разрешили определить, что инновационным процессам в Украине присущие неоднозначные тенденции.

На основе статистических характеристик основных составляющих инновационного потенциала построены модели оценки влияния инновационного потенциала на инновационную активность предприятий машиностроения. На основании таких моделей доказано, что наибольшее значение в развитии инновационной активности предприятий машиностроения играет финансовая составляющая. На примере конкретных предприятий показана значимость финансовой составляющей в оценке результативности использования их инновационного потенциала.

Для обоснования отдельных направлений развития финансовой составляющей инновационного потенциала в качестве ключевого факторного признака развития инновационных процессов введены в рассмотрение инновационные риски первого и второго рода.

С целью усовершенствования методических основ развития инновационного потенциала предпринимательства предложена процедура анализа взаимозависимости инновационных рисков первого и второго рода.

Разработана последовательность действий поэтапного привлечения ресурсов в условиях их ограниченности для реализации избранного инновационного проекта. На основании анализа взаимодействия разных видов инновационных рисков формализован критерий выбора источника привлечения дополнительных ресурсов. Раскрыта общая последовательность определения источников привлечения ресурсов в условиях действия различных воздействий финансового характера относительно осуществления инновационной деятельности.

Обоснована целесообразность построения планов развития инновационной деятельности на основе рассмотрения согласованности инновационных рисков первого и второго рода на каждом этапе выполнения инновационного решения.

Разработанные предложения и рекомендации могут быть использованы в практической деятельности отдельных предприятий с учетом их специфики.

Ключевые слова: инновационный потенциал, промышленное предприятие, финансовая составляющая, результативность, финансовые ресурсы, развитие, риск.

SUMMARY

Kolesnikov E.V. Financial component in productivity of use innovation of potential of the industrial enterprise – Manuscript.

The thesis for the scientific degree of Candidate of Sciences in Economics, speciality 08.00.04 – economy and management of the enterprises. – Kharkov National Economic University, Kharkov, 2007.

The thesis is devoted to the development of the theoretical provisions and scientific-methodical maintenance of effective usage of industrial enterprise innovative potential with an allowance for its financial component. The essence and contents of the concept «innovative potential» are studied; the financial aspect in the factors of influence on the enterprise innovative development is considered. The innovative activity and the results of machine-building enterprise innovative potential usage are worked

out. The propositions to the attraction of the financial resources of the innovative potential development assurance are proved. The approach to the analyses of the innovative decision's introductions is offered.

Key words: innovative potential, industrial enterprise, financial component, productivity, financial resources, development, risk.

Колесников Євген Володимирович

Фінансова складова в результативності використання інноваційного потенціалу промислового підприємства

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Підписано до друку 06.12.2007 р. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Друк різнографічний.
Обсяг 0,9 ум.-др. арк. Наклад 100 прим. Зам. №

Надруковано у центрі оперативної поліграфії ТОВ «Рейтинг»
61022, м. Харків, вул. Сумська, 37.
Тел. (057)700-53-51, 714-34-26, 771-00-92, 771-00-96